

LABOR

IM LABOR DER MODERNE: OVID, METAMORPHOSEN II

• TEXTE ZUR VORLESUNG •
12. MAI 2022

PROF. DR. JÜRGEN PAUL SCHWINDT
UNIVERSITÄT HEIDELBERG

PHAETHON UND DIE THEORIE DER ANERKENNUNG

I. *Ov. met.* 1, 747–779

(P. Ovidi Nasonis *Metamorphoses* recognovit breuique adnotatione critica instruxit R.J. TARRANT, Oxford 2004)

Nunc dea linigera colitur celeberrima turba;
nunc Epaphus magni genitus de semine tandem
creditur esse Iouis perque urbes iuncta parenti
templa tenet. fuit huic animis aequalis et annis 750
Sole satus Phaethon, quem quondam magna loquentem
nec sibi cedentem Phoeboque parente superbum
non tulit Inachides ‘matri’que ait ‘omnia demens
credis et es tumidus genitoris imagine falsi.’
erubuit Phaethon iramque pudore repressit 755
et tulit ad Clymenen Epaphi conuicia matrem;
‘quo’que ‘magis doleas, genetrix’ ait, ‘ille ego liber,
ille ferox tacui. pudet haec opprobria nobis
et dici potuisse et non potuisse refelli.
at tu, si modo sum caelesti stirpe creatus, 760
ede notam tanti generis meque adsere caelo.’
dixit et implicuit materno bracchia collo
perque suum Meropisque caput taedasque sororum
traderet orauit ueri sibi signa parentis.
ambiguum Clymene precibus Phaethontis an ira 765
mota magis dicti sibi criminis utraque caelo
bracchia porrexit, spectansque ad lumina solis
‘per iubar hoc’ inquit ‘radiis insigne coruscis,
nate, tibi iuro, quod nos auditque uidetque,
hoc te, quem spectas, hoc te, qui temperat orbem, 770
Sole satum. si ficta loquor, neget ipse uidendum
se mihi, sitque oculis lux ista nouissima nostris.
nec longus patrios labor est tibi nosse Penates;
unde oritur domus est terrae contermina nostrae.
si modo fert animus, gradere et scitabere ab ipso.’ 775
emicat extemplo laetus post talia matris
dicta suae Phaethon et concipit aethera mente,
Aethiopasque suos positosque sub ignibus Indos
sidereis transit patriosque adit impiger ortus.

II. Ov. *met.* 2, 1–62

REGIA Solis erat sublimibus alta columnis,
clara micante auro flammasque imitante pyropo,
cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat,
argenti bifores radiabant lumine ualuae.
materiam superabat opus; nam Mulciber illic 5
aequora caelarat medias cingentia terras
terrarumque orbem caelumque quod imminet orbi.
caeruleos habet unda deos, Tritona canorum
Proteaque ambiguum ballenarumque prementem
Aegaeona suis immania terga lacertis 10
Doridaque et natas, quarum pars nare uidetur,
pars in mole sedens uirides siccare capillos,
pisce uehi quaedam; facies non omnibus una,
non diuersa tamen, qualem decet esse sororum.
terra uiros urbesque gerit siluasque ferasque 15
fluminaque et nymphas et cetera numina ruris.
haec super imposita est caeli fulgentis imago
signaque sex foribus dextris totidemque sinistris.
Quo simul accliui Clymeneia limite proles
uenit et intrauit dubitati tecta parentis, 20
protinus ad patrios uertit uestigia uultus
consistitque procul; neque enim propiora ferebat
lumina. purpurea uelatus ueste sedebat
in solio Phoebus claris lucente smaragdis.
a dextra laeuaque Dies et Mensis et Annus 25
Saeculaque et positae spatiis aequalibus Horae;
Verque nouum stabat cinctum florente corona,
stabat nuda Aestas et spiceaserta gerebat,
stabat et Autumnus calcatis sordidus uuis,
et glacialis Hiems canos hirsuta capillos. 30
inde loco medius rerum nouitate pauentem
Sol oculis iuuenem quibus aspicit omnia uidit
'quae' que 'uiae tibi causa? quid hac' ait 'arce petisti,
progenies, Phaethon, haud infitianda parenti?'
ille refert: 'o lux immensi publica mundi, 35
Phoebe pater, si das usum mihi nominis huius
nec falsa Clymene culpam sub imagine celat,
pignora da generis per quae tua uera propago
credar, et hunc animis errorem detrahe nostris.'
dixerat, at genitor circum caput omne micantes 40
deposuit radios propiusque accedere iussit
amplexumque dato 'nec tu meus esse negari
dignus es, et Clymene ueros' ait 'edidit ortus.
quoque minus dubites, quoduis pete munus, ut illud

me tribuente feras. promissi testis adesto
dis iuranda palus, oculis incognita nostris.’ 45

Vix bene desierat; currus rogat ille paternos
inque diem alipedum ius et moderamen equorum.
paenituit iurasse patrem, qui terque quaterque
concutiens illustre caput ‘temeraria’ dixit 50
‘uox mea facta tua est. utinam promissa liceret
non dare; confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem.
dissuadere licet. non est tua tuta uoluntas;
magna petis, Phaethon, et quae nec uiribus istis
munera conueniant nec tam puerilibus annis. 55
sors tua mortalis; non est mortale quod optas.
plus etiam quam quod superis contingere fas sit
nescius adfectas; placeat sibi quisque licebit,
non tamen ignifero quisquam consistere in axe
me ualet excepto. uasti quoque rector Olympi, 60
qui fera terribili iaculatur fulmina dextra,
non agit hos currus; et quid Ioue maius habemus?

III. *Ov. met. 2, 88–102*

at tu, funesti ne sim tibi muneris auctor,
nate, caue, dum resque sinit, tua corrige uota.
scilicet ut nostro genitum te sanguine credas 90
pignora certa petis? do pignora certa timendo
et patrio pater esse metu probor. aspice uultus
ecce meos, utinamque oculos in pectora posses
inserere et patrias intus deprendere curas.
denique quidquid habet diues circumspice mundus 95
eque tot ac tantis caeli terraeque marisque
posce bonis aliquid; nullam patiēte repulsam.
deprecor hoc unum, quod uero nomine poena,
non honor est; poenam, Phaethon, pro munere poscis.
quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis? 100
ne dubita, dabitur (Stygias iurauimus undas)
quodcumque optaris—sed tu sapientius opta.’

IV. *Ov. met. 2, 178–192*

ut uero summo despexit ab aethere terras
infelix Phaethon penitus penitusque patentēs,
palluit et subito genua intremuere timore 180
suntque oculis tenebrae per tantum lumen obortae.
et iam mallet equos numquam tetigisse paternos,

iam cognosse genus piget et ualuisse rogando,
iam Meropis dici cupiens ita fertur ut acta
praecipiti pinus Borea, cui uicta remisit 185
frena suus rector, quam dis uotisque reliquit.
quid faciat? multum caeli post terga relictum,
ante oculos plus est. animo metitur utrumque
et modo quos illi fatum contingere non est
prospicit occasus, interdum respicit ortus, 190
quidque agat ignarus stupet et nec frena remittit
nec retinere ualet nec nomina nouit equorum.

V. Ov. met. 2, 304–328

At pater omnipotens superos testatus et ipsum
qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato 305
interitura graui, summam petit arduus arcem,
unde solet nubes latis inducere terris,
unde mouet tonitrus uibrataque fulmina iactat.
sed neque quas posset terris inducere nubes
tunc habuit nec quos caelo demitteret imbres; 310
intonat et dextra libratum fulmen ab aure
misit in aurigam pariterque animaque rotisque
expulit et saeuis compescuit ignibus ignes.
consternantur equi et saltu in contraria facto
colla iugo eripiunt abruptaque lora relinquunt; 315
illic frena iacent, illic temone reuulsus
axis, in hac radii fractarum parte rotarum,
sparsaque sunt late laceri uestigia currus.
At Phaethon rutilos flamma populante capillos
uoluitur in praeceps longoque per aera tractu 320
fertur, ut interdum de caelo stella sereno,
etsi non cecidit, potuit cecidisse uideri.
quem procul a patria diuerso maximus orbe
excipit Eridanus flagrantiaque abluit ora.
Naides Hesperiae trifida fumantia flamma 325
corpora dant tumulo signantque hoc carmine saxum:

HIC · SITVS · EST · PHAETHON · CVRRVS · AVRIGA · PATERNI
QUEM · SI · NON · TENVIT · MAGNIS · TAMEN · EXCIDIT · AVSIS